

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 1157/1, донетом на седници одржаној дана 26. априла 2023. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда мср **Жељка Брковића** под насловом „Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја”, урађену под менторским руковођењем доц. др **Ане Ђорђевић**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Ивана Трбојевић Милошевић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 13.06.2022.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Филолошки факултет

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Ана Ђорђевић

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 11.07.2018.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Филолошки факултет

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Андреј Бјелаковић

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 19.03.2019.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Филолошки факултет

4. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Данијела Ђорђевић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Стручни језик (енглески)

Датум избора у звање: 24.01.2023.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Пољопривредни факултет

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Жељко, Вујадин, Брковић
Датум и место рођења:	10.04.1979, Београд, Србија
Наслов мастер рада:	„Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја“
Датум одбране мастер рада:	21.09.2009.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Примењена лингвистика

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Brković, Ž., Miletović, N., Travica, J. (2023). Concept Mapping and Idiomatic Expressions, „International Academic Conference“, 16 January 2023 Dubai, UAE, International Academic Institute, IAI Academic Conference Proceedings, ISSN 2671-3179, pp. 4-13.
2. Miletović, N., Travica, J., Brković, Ž., Travica, J. (2023). Language translation and the problem of accounting communication. *International Academic Journal* 4(1), ISSN 2671-3748 (article accepted for publication).
3. Miletović, N., Brković, Ž., Travica, J. (2022). The use of blogs in learning a foreign language. *International Academic Journal* 3(2), ISSN 2671-3748, pp. 55-58.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет докторске дисертације мср Жељка Брковића јесу предности усвајања војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја. Кандидат на конкретном примеру Ваздухопловне академије у Београду као једине средње школе у земљи у којој се изучава енглески језик за потребе војске настоји да утврди у којој мери је коришћење мултимедијалних садржаја корисно за наставу стручног енглеског језика ове врсте.

Основни циљ истраживања, дакле, јесте да се утврди у којој мери примена мултимедијалних садржаја доприноси бољем усвајању вокабулара, тј. војне терминологије енглеског језика кроз поређење резултата две групе ученика од којих су са једном у током

истраживања коришћени мултимедијални садржаји приликом усвајања стручног вокабулара на енглеском језику. Укупно је коришћено шест документарних епизода које у себи поседују изузетно висок проценат анимација и које описују најзначајније битке из Другог светског рата између немачке и совјетске армије. Са друге стране, у раду са контролном групом нису коришћени мултимедијални садржаји, већ само традиционална метода која подразумева подучавање вокабулара од стране наставника писањем циљних речи на табли и објашњавања значења истих ученицима.

Поред тога, путем анкете и интервјуа са ученицима истражује се и да ли они имају позитиван став према употреби мултимедијалних садржаја на часовима стручног енглеског језика (експериментална група), као и какав је став ученика контролне групе код које су приликом подучавања циљног вокабулара примењиване традиционалне наставне методе. Додатни циљеви истраживања односе се на стварање модела подучавања војне терминологије стручног енглеског језика који се заснива на мултимедијалним садржајима и који би могао да послужи као основа за креирање материјала у настави стручног енглеског језика за потребе војске. Други циљ подразумева развијање свести како код наставника тако и код ученика о значају примене мултимедијалних садржаја када је у питању језик струке. Целокупно истраживање за циљ има и унапређивање процеса наставе стручног енглеског језика у Ваздухопловној академији, са тенденцијом да се овакав модеран приступ у настави страног језика користи и у осталим школама широм Србије.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Основне хипотезе истраживања су следеће:

1. Употребом мултимедијалних садржаја приликом усвајања војне терминологије, експериментална група ће остварити боље резултате на тестовима вокабулара у односу на контролну групу која ће циљни вокабулар усвајати на традиционални начин.
2. Употребом мултимедијалних садржаја приликом усвајања војне терминологије, експериментална група ће на накнадним (контролним) тестовима вокабулара (након 7 дана, 2 недеље, месец дана, три месеца) остварити боље резултате у односу на контролну групу која ће усвајати вокабулар на традиционални начин.
3. Учење вокабулара помоћу мултимедијалних садржаја далеко више мотивише ученике за усвајање војне терминологије од традиционалног начина учења вокабулара путем писања непознатих речи на табли и усменог објашњавања њиховог значења од стране наставника.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Дисертација Жељка Брковића броји 194 стране основног текста. Подељена је у пет великих поглавља: „Енглески као језик струке и вокабулар“ (6–68), „Технологија и учioniца“ (69–89), „Мултимедијални садржаји у настави страног језика“ (90–112), „Истраживање и методологија истраживања“ (113–136) и „Резултати истраживања и дискусија“ (137–160). Поред наведених делова, на самом почетку налази се Увод (1–5), а завршна разматрања су представљена у Закључку (161–162). Следи исцрпна Библиографија (163–172) и Прилози (173–193). Дисертација укључује и насловне стране на српском, енглеском и руском језику, сажетак и кључне речи на српском и енглеском језику, садржај и кратку биографију кандидата.

У Уводу су изложени предмет и циљеви истраживања, као и структура дисертације.

На самом почетку другог поглавља, кандидат полази од појма „енглески као језик струке“ (ЕЈС) и представља његов историјат. Такође се бави односом између стручног енглеског језика или језика струке и општег енглеског језика, а затим се фокусира на одлике вокабулара уопште и на специфичности вокабулара ЕЈС. Анализирање овог сегмента је важно јер подучавање вокабулара у склопу ЕЈС има значајну улогу у овладавању енглеским језиком који се

употребљава у циљним ситуацијама, што представља кључну алатку за успешно деловање ученика у комуникационом окружењу. У фокусу наредног сегмента другог поглавља јесу стручне речи за које је карактеристично да су уобичајене у неким стручним областима док у осталим нису у тој мери заступљене. Овим сегментом је обухваћена и четворостепена скала коју су креирали Чанг и Нејшн (Chung & Nation), а кандидат се такође бави и појмовима лексичке покривености и величине вокабулара, а затим и подучавањем вокабулара, унутар којег се посебна пажња посвећује принципима и приступима који се у том процесу користе (нпр. инцидентални и интенционални принцип, традиционални приступ у подучавању вокабулара). Следећи сегмент другог поглавља у први план ставља курсеве ЕЈС јер они настоје да обезбеде ученицима оптимално лингвистичко окружење у којем ће им на располагању бити велика количина инпута у виду циљног специјализованог енглеског језика којем ће бити изложени у процесу наставе. Овде је од кључног значаја Крашенова Хипотеза о инпуту по којој разумљив инпут у комбинацији са инпутом који је мало изнад тренутног нивоа знања ученика има потенцијал да буде усвојен. Управо зато кандидат за потребе истраживања бира мултимедијални материјал који је по сложености садржаја нешто изнад тренутног нивоа знања енглеског језика на којем се налазе ученици. Ово поглавље се такође бави и материјалима који се користе за потребе курсева ЕЈС али и улогом наставника као кључне карике у процесу успешног спровођења таквих курсева. Централно питање са којим се суочавају наставници ЕЈС али и ученици јесте доступност аутентичних материјала којих има превише на располагању, а кандидат истиче потребу да се они добро процене како би се успешно применили у настави. Као пример из сопственог истраживања наводи да гледањем видео записа са биткама из Другог светског рата ученици могу себе да преместе кроз видео запис у тај период јер им је то битно за њихову будућу струку. Најзад, последњи сегмент другог поглавља обухвата усвајање вокабулара. Овде је акценат на стратегијама и хипотезама усвајања вокабулара.

У оквиру трећег поглавља дисертације Жељко Брковић представља кључне компоненте усвајања и подучавања стручног вокабулара коришћењем технологије, односно разноврсних мултимедијалних садржаја. Овде се посебно истиче настанак интернета као прекретнице и елемента који утиче на све аспекте образовања. У овом поглављу кандидат даје одговор на питање на који начин се дигиталне технологије у настави страних језика на најбољи начин могу употребити у процесу наставе, а затим описује модел CALL (Computer Assisted Language Learning) који представља камен темељац за модерну мултимедијалну наставу енглеског језика. Овај део дисертације обухвата објашњавање CALL модела, његов историјат као и однос између CALL и наставе страних језика. Такође, унутар трећег поглавља детаљно се анализира веза између подучавања вокабулара и видео садржаја, а посебну пажњу кандидат посвећује објашњавању дидактичке вредности видео материјала који се користе у настави.

У четвртог поглављу, главни акценат се ставља на мултимедијалне садржаје и усвајање стручног вокабулара. Жељко Бркић се посебно осврће на анимације које могу послужити као изузетно моћно средство приликом подучавања и усвајања стручног вокабулара у области енглеског језика за потребе војске. Мултимедијална технологија свакако може да олакша посао наставницима у процесу наставе страних језика с обзиром да коришћењем слика и видео садржаја ученицима могу да пренесу ново знање у окружењу које више није монотono. Следећи сегмент четвртог поглавља објашњава значај коришћења титлова у процесу усвајања вокабулара, са посебним освртом на *caption* титлове и анотације као и на избор циљних речи. Унутар овог поглавља, Жељко Брковић се бави још једним битним аспектом, а то је мотивација како наставника тако и ученика у овом процесу. Овде се анализира корелација присуства мотивације на релацији наставник – ученик, јер је утврђено да постоји веза између мотивисаног наставника и мотивације која је присутна код ученика. Такође, овај део рада се бави и објашњавањем фактора мотивације приликом усвајања вокабулара ЕЈС јер је доказано да су аутентични материјали кључан извор мотивације у настави страног језика. Затим, у фокусу овог сегмента дисертације јесу и мотивационе стратегије које се користе у области учења језика, као и сегмент ангажованости ученика који је тесно повезан са успешним усвајањем вокабулара. Овде централно место припада анализи Хипотезе о ангажованости која истиче да су најефикаснији задаци заправо они који имају висок степен оптерећености ангажовања.

У практичном делу рада који је обуваћен петим поглављем, Жељко Брковић представља своје истраживање спроведено у Ваздухопловној академији са ученицима четири одељења (два одељења треће и два одељења четврте године средње стручне школе). Кандидат врло детаљно описује коришћени мултимедијални материјал који се базира на популарном серијалу о војним биткама из Другог светског рата под називом *Soviet Storm*. Поред квазиексперимента, Жељко Брковић описује и остале коришћене истраживачке технике, као што су анкета и интервју са ученицима контролне и експерименталне групе о њиховим ставовима у погледу оправданости увођења мултимедијалних садржаја за потребе стручног енглеског језика као и утврђивање функционалности истих. У овом поглављу описан је предмет истраживања, представљене су хипотезе, као и циљеви и научне методе које су коришћене у истраживачком делу рада.

У шестом поглављу, Жељко Брковић представља резултате истраживања и бави се њиховом анализом. Врши се упоређивање резултата на тестовима усвајања вокабулара, као и на одложеним контролним тестовима, са циљем потврђивања прве и друге хипотезе о постизању бољих резултата експерименталне групе која је приликом усвајања војног вокабулара користила мултимедијалне садржаје. Такође, у овом поглављу кандидат анализира и ставове ученика контролне и експерименталне групе када је у питању коришћење мултимедијалних садржаја у настави, односно коришћење традиционалне методе приликом усвајања вокабулара.

У последњем, седмом поглављу Жељко Брковић наводи опште закључке у вези са спроведеним истраживањем, као и ограничења истраживања и предлоге за даљи рад.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

С обзиром на чињеницу да је усвајање вокабулара војног енглеског језика врло слабо истражено на пољу примењене лингвистике у поређењу са осталим областима ЕЈС, као што су економија, право, туризам, авијација итд, допринос ове дисертације у испитивању коришћења мултимедијалних садржаја у процесу подучавања војне терминологије је изузетно значајан. Само истраживање је спроведено у Војној академији као јединој средњој школи у Србији где се изучава енглески за потребе војске, па не чуди што, колико нам је познато, проучавања на ову тему на нашим просторима до сада није било.

Све три хипотезе које су постављене на почетку истраживања у потпуности су потврђене. Остварени резултати ученика експерименталне групе који су усвајали војну терминологију енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја у великој мери су били бољи од постигнутих резултата ученика контролне групе који су радили на традиционалан начин. Жељко Брковић зато са правом сматра да мултимедијални приступ приликом усвајања вокабулара јесте нешто што свакако може бити од велике користи за учење не само енглеског језика за потребе војске већ и свих других стручних области које покрива енглески језик струке.

Други део истраживања који се односи на ставове ученика о коришћењу овог приступа, што је такође значајно за извођење закључка о оправданости коришћења мултимедијалних садржаја у настави стручног енглеског језика у будућности, показује да је код обе групе испитаника присутна изузетно велика жеља за њиховим коришћењем приликом усвајања стручног вокабулара. У светлу анализе ставова ученика који су учествовали у истраживању, кандидат поново истиче да се резултати истраживања могу испитати и применити у раду са ученицима који изучавају и остале области стручног енглеског језика, као што су економија, право, туризам, машинство, електротехника, спорт и многе друге области.

Најзад, докторска дисертација Жељка Брковића пружа значајан допринос пољу примењене лингвистике и методике наставе страног језика (струке) који се огледа у практичним педагошким импликацијама које могу наћи примену у савременој настави страног језика. Кандидат је изузетно темељно истражио релевантну литературу, методологија је јасно описана и доследно примењена, а резултати представљени на систематичан и критички начин. Дискусија резултата у којој се кандидат редовно позива на претходна сазнања из области

успешно проширује наше разумевање свих аспеката и предности употребе мултимедијалних садржаја у настави ЕЈС (когнитивних, афективних, мотивационих итд.).

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја” аутора мср Жељка Брковића, констатовано је да утврђено подударње текста износи **6%**.

Овај степен подударности последица је цитата (у фуснотама) и фраза које су карактеристичне за научни стил, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација „Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја” кандидата мср Жељка Брковића оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом „Усвајање војне терминологије енглеског језика помоћу мултимедијалних садржаја”, коју је урадио кандидат мср Жељко Брковић под менторством доц. др Ане Ђорђевић и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Ивана Трбојевић Милошевић,
ванредни професор
председник Комисије

2. _____
др Ана Ђорђевић, доцент
члан Комисије

3. _____
др Андреј Бјелаковић, доцент
члан Комисије

4. _____
др Данијела Ђорђевић, ванредни професор
члан Комисије

